UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Avthentica, Et Institvtiones

Bartolus

Lugduni, 1567

Heredibus instituendis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96136

Visual Library

exigitur ꝙ aliquis i ſtituatur niſi ſit ſuus tãtum.gl.ſ. ponit qđ
ſi pater nõ inſtitueretur vel exheredaretur in teſtõ filij,non valet
teſtm̃:imo indiſtincte valet,ſed impugnabitur per querelã vel ꝑ
2 cõtrata.†Sed ſi ſuus nõ inſtitueretur vel exheredaretur, eſſet
ipſo iure nullum,vt in pꝛin.huius tit.

Sed his quidã vetuſtas ꝛc. Fertur Plac.
dixiſſe,ꝙ filius emãcipatus pꝛeteritus, dicit teſtm̃ nullum ipſo
iure,ſicut ꝛ ſuus pro ſe inducit literã iſtam vnde dixit hic litera:
oẽs liberi ſiue ſui,ſiue emancipati idem officiuꝫ habent,cũ teſtã
parentum de ſuo non dubitaretur,qꝛ ſic fuerit pꝛeteritus,cuꝫ dt
teſtm̃ ipſo iure nullum.vt.ſ.eod.pꝛin.huius titu.ꝛ ante legẽ illã
hoc erat verum:ꝛ idẽ eſt de emãcipato ꝛ de ſuo.ergo,ꝛc.Placẽ.
repꝛehenditur in hoc ꝛ merito:dico quod emancipatus tempo-
ꝛe legis huius, ſi fuerit pꝛeteritus,nõ põt dicere teſtm̃ ipſo iure
nullum:idem eſt in effectu de ſuis ſed non veniunt codeꝫ iure,qꝛ
ſuus pꝛeteritus per cõtratabu.ꝛ ſic per beneficiũ pꝛetoꝛis:ꝛ ꝙ
dixi,ꝙ in effectu idem eſt verum,eſt quo ad ſucceſſionẽ,qꝛ vterꝗ
ſuccedit:ſed ſuus ſi dicat ipſo iure nullum,non tenetur ad lega-
ta relicta perſonis aliquibus,ſed emãcipatus tenetur ad legata
relicta perſonis coniunctis,que enumeratur in eodem.ff.de bo-
noꝝ poſſeſſio.cõtratab.per.l.is qui nõ fuit ergo vt dictũ eſt,mẽs
illius legis ꝙ idem eſſet in ſuo ꝛ emãcipato pꝛeterito.Quid di-
cemus hodie:emãcipatus pꝛeteritus dicitne ipſo iure nullum:
dicit Azo,vt pꝛeteritus cum inſerta in teſtõ ꝛ ſic recte facta eſt lꝫ
foꝛte non recte iure nouiſſimo etiã emãcipatꝰ perteritus non ve
nit niſi per cõtratab.ſi non ipſo iure:qꝛ nulla cã expꝛeſſa pꝛete-
ritionis emãcipatus dicit teſtm̃ ipſo iure nullũ,ꝛ ita nouerit ipſe
C.ex his.vnde hoc in auum dixit in filio emãcipato,vt ſi pꝛefera
tur cã pꝛeterionis non inſerta,dicit teſtm̃ ipſo iure nullũ ꝙ non
erat olim,ſed habeat bo.poſſeſ.ↄtab.hoc dicit introduci ꝑ aut.
vt cum de appel.cogno.§.aliud.Sed nonne ꝛ tantum vꝫ de iure
pꝛetoꝛio ꝛ ſine cauſa addatur ſiue non,qꝛ ſufficit quibuſbuſcũꝗ
verbis quis non vꝫ hereditatem ſuã pertinere ad liberos:vt.C.
de lib.pꝛeteri.l.iij.dico ꝙ nihil eſt innouatum:vnde ꝙ dicat ipſo
iure nullum,dato ꝙ cauſa non expꝛimatur,falſiſſimum eſt:ſed ꝓ
terea cã expꝛeſſa vel nõ hꝫ cõtratab.Si exheredatur hꝫ querelã.
aliud dixit Azo inſt.de pet.bon.poſſ.ↄtab.debẽtur legata oibꝰ,
vt.ff.de lib.ꝛ poſth.l.filio,nõ eſt verũ:imo iure.ff.ꝛ.C.inſt.de pe.
bo.poſ.ↄtab.ſolum debentur legata quibuſcunꝗ perſonis. Ad
legem contrariam filio,dicendum ꝙ illa lex ↄria loquitur de filio
pꝛeterito,qui remittit ius ſuum,ꝛ non vult expugnare teſtm̃ pa-
tris per contratabu. Sed ſi vellet expugnare debentur legata
quibuſdam relicta.

1 ☞ Querela an habeat locum in teſtamento militis.

Sed ſi in eo. Per editionem litera dt:ſi miles ha-
beat filiũ inſtituens ꝑtereat cuꝫ videt
1 exhrdatꝰ,ꝛ iõ intẽtabitur querela:imo† videtur ꝙ in teſtõ mili-
tis nõ habeat locũ querela,vt.ff.de inoff.teſt.l.ſi inſtituta.§.de
inoff.ſꝫ tex.l.ſi inſtituta.§.de inoff.gl.ibi dt,intẽtabitur querela,
imo ipſo iure nullũ eſſet.dico male dicit.qꝛ imponit ꝙ ſi decedit
nõ veteranus,nõ habeat locum querela.imo dico ꝙ eodẽ decedẽ
te infamia locum hꝫ querela in paganicis,licet non in caſtrenſi-
bus:qꝛ in patre cui minꝰ debetur hereditas filioꝝ ꝗꝫ debeatur
hereditas patris filijs diſtinguitur,vt.ff.de teſta.mil.ſi a milite.
§.vltra.Barto.legum doctoꝛ.

De heredibus inſtituendis. Rub.

1 ☞ Heredi cõpetunt eadem iura fictione iuris,que cõpetebant
defuncto.
2 Iura que competebant defuncto,omnia deficiunt cum defuncto
ſecundum rei veritatem.
3 Iura que cõpetebant defuncto,eadem etiam numero finguntur
in heredem tranſlata.

HEredes inſtituere ꝛc. Inſti-
tuere,ideſt q̃ſi dños in bonis ſuis:vnde dicunt q-
1 dã ꝙ†id idem dominium ꝛ illa eadẽ obligatio,q̃
fuit defuncti,acquiritur ipſi heredi,dico ꝙ falſiſ-
ſimum eſt,imo omnia iura que cõpetebãt defũcto
omnia deficiũt cum defuncto,ſm rei veritatem,qꝛ moꝛs oia ſol-
uit.vt in aut.de nupt.§.deinceps.ꝛ dicitur ſtrictiꝰ,pꝛincipibus
impoſſibile eſt aliquid alioꝝ remanere:ſed iuris fictiõe illa ꝛ ea
dẽ iura que cõpetebãt defuncto,cõpetunt ꝛ heredi,ꝛ illa eadem
dominia eadem etiam in numero ſm iuris fictionẽ:qꝛ ius fingit
ꝙ heres eſt eadem perſona cum defuncto, vt in auth.de iureiu.
2 a mo.pꝛeſtito,in pꝛin.Et ideo† eadẽ iura que cõpetebãt defun-
cto eadẽ etiam numero finguntur in heredẽ traſlata ſed ſm ve
ritatem non eſt ita.Preſcias quod ſunt aliqua iura que fuerunt
que nec vere,nec ficte ſunt heredes,vt poſſint:ſed quedã eſt rõ
diuerſitatis imponere:ꝛ in alijs iuribꝰ dico,neceſſitas dominia
defuncti eo moꝛtuo iure fictionũ redeũt in perſona ficta ſcꝫ in
herede:ꝛ ita illa iura nunquã fuerunt extincta.ꝛ ideo quantum
ad hoc hic finguntur eadẽ iura numero tranſlata eſſe in perſo-
nã heredis,qꝛ nõ fuerit extincta iuris fictio:ſed qñ defunctꝰ fuit
3 poſſeſſio fuit apud neminem.†Et iõ impoſſibile eſt,ꝙ eadem poſ
ſeſſio quam habebat defunctus,fingatur tranſlata fuiſſe i here-
dẽ Habes.ff.ex quib. poſſeſſio trãſlata in heredẽ habes.ff.ex q
cau.maio.l.cum miles ibi dicitur quodãmodo.ꝛc.ſimiliter dico
ꝙ impoſſibile eſt quod obligatio defuncti diuidatur inter here
des ſm rei veritatẽ,ſed fingit diuidi ꝙ poſſeſſio nõ reſideat apđ
heredẽ ſed alia iura ſic habes.ff.ſi qs teſtõ liber eſſe iuſ.ſue.l.ꝑ.
§.Seuola.dicitur in litera ꝙ olim ſeruus pꝛopꝛiꝰ non recte in-
ſtituebatur,niſi expꝛeſſa libertas eſſet ꝛ relicta ſed hic ẽt ſine ex
preſſione libertatis põt inſtitui ꝛ intelligitur liber ex illa imſtã
matione,quod non per mutationẽ ĩtroduximꝰ:dic.gl.ſuper illo
verbo innouationẽ,ↄ qui ꝛ ex quibus cauſis ma poſ.vel.non.§.
idem iure ibi humanitatẽ.ꝛc.ſoluit gl.de hoc,ſed no erat dedu
ctũ in iuris neceſſitate ſed ipſe fecit legẽ de hoc ꝛ ſic in iuris ne
ceſſitatẽ tranſtuli.ꝛ ita introduxit,ſed per innouationẽ:qꝛ añ di
ctum erat de hoc:potes dicere ꝛ verius ꝙ añ legem iſtã hoc non
ſeruabat ꝛ erat ſcriptũ in libris iuris prudentie, Et hoc dicit
poſtea,per deſuetudinẽ abꝛogatũ fuit.Tertio Iuſtianus dixit
introduximus,ſed non per ĩnouationem:quia alias de hoc erat
dictum,ꝛ etiam per iuramentum ſeruatum.

Eſt autem caſus. Ibi dicitur ꝙ domina accu-
ſata de adulterio nõ põt ma
numittere ſeruũ ſuũ cum quo dr̃ adulteriũ cõmiſiſſe.ſed ↄ ff.đ
l.ij.l.cum filius.§.ſeruus.Infra dr̃,quod libertas differtur nec
eſt legatum nullũ ipſo iure,ſed ſuſpenditur:ergo ꝛ hic deberet
ſuſpendi quouſque purgaretur innocentia,ꝛ ea pꝛobata vale-
ret inſtitutio.ſm hoc conceſſit Roglerius,ꝙ hoc intelligitur di
citur qñ commiſerat ſeruus delictum.vnde dixit Roglerꝰ hic
dicitur maculatum:ꝛ ſic cõmiſerat delictum doctoꝛes dicũt ꝙ
ſine cõualeſcẽtia impeditur libertas ꝛ legatum vt.ff.eo.l.his
verbis ꝛ exponunt hic maculatum,id eſt accuſatũ:ꝛ per hoc in-
ducunt ſcripturã diuinã vnde dicit Iob.Maculauerũt me ipſi
id eſt accuſauerunt,poſſet dicere Roglerius cũ doctoꝛibus,qđ
hic intelligitur maculatum vel accuſatũ.ad legem contrariã di
cendam,inſtitutio facta de eo nulla eſt ꝛ libertas relicta iure in-
ſtitutionis ꝑ conſequens nulla eſt,ſed ponimus eũ inſtitutũ ſo-
lum ꝛ ſic loquitur hic:ſed ſi ſit libertas expreſſe legatũ ſimiliter
nulllũ eſt omibus modis ſiue expꝛimatur ſiue nõ:qꝛ tm̃ ſit inſti
tutꝰ,ſed in caſu illo nõ expꝛimitur libertas quãuis ſi nullũ leg.
tñ libertas ſuſpenditur:ꝛ hoc videtur dicere illa vel loquit de
accuſato ante moꝛtem ꝛ in iſto verum eſt quod nullum eſt le-
gatum nec inſtitutio omnibus modis ſed lex que loquitur de ac
cuſato poſt moꝛtem,ꝛ in illo non valet legatum omnibus modis
ſed libertas ſuſpenditur ſeu defertur.

1 ☞ Seruus alienus an dicatur in quo teſtatoꝛ habet tantũ vſum
fructum.
2 Vſus fructuarius an habeat aliquod ius in ſeruo,in quo habet
tantum vſumfructum.

1 **Alienus ſeruus.** †Ibi dicitur ꝙ ſeruꝰ alienꝰ
dr̃ in q̊ tantum habet vſum
fructum teſtatoꝛ ſed ↄ,qꝛ fructuarius dominus dicitur.ff.đ bo.
aut.iudi.poſ.in venditione ſoluit gl.quo ad alia eſt dominus nõ
quo ad hoc ꝙ poſſit manumittere ſeruũ ſuũ,in quo hꝫ vſumfru
ctum tantũ ſed quaſi fructuarius poſſit facere teſtamentũ,dare
libertatem quãdiu duraret eius vſusfructus ſeruatur in quoli
bet vſufructu.vt.C.cõmunia l.j.quare igitur non põt i vlti.volũ
tate,hoc eſt pure,nec ius ſuum poteſt remittere ei. Et iõ põtaˀ
dare libertatẽ quã duraturus erat vſusfructus ſed in vltima vo
2 luntate ñ põt ei legare libertatem,†quia hec eſt regula legatoꝝ
quod ante tempus moꝛtis non habeant effectum,ꝛ tunc non hꝫ
ius aliquod vſufructuarius in ſeruo,in quo habet vſumfru.vñ li
bertatem ei in vlti.voluntate dare non poteſt:hoc eſt quod pꝛo-
batur.ff.de exiben.l.ij.in fin.ꝛ l.iiij.in princip.

Seruus autem. Ibi dr̃ ꝙ ſi ſeruum meũ inſti
tuo ſine expꝛeſſiõe libertatis
eo ipſo fit heres ꝛ liber.Sed pone:ſeruo meo reliquo libertatẽ
ſub ↄditione,ꝛ eũ heredem inſtituo vr̃ ne iure ei libertas data ſi
dixiſſem tm̃ heredem inſtituo:videtur legata libertas ſimplici-
ter ꝛ quantũ nunc admitterẽt.ff.de te.tu.l.q tutelã.§.j.ibi dicit
ꝙ ſi ſeruo meo relinquo libertatẽ per fideicommiſſum.ꝛ do eũ
tutoꝛẽ,eo ipſo videtur libertas relicta ſimplici. dicit gl.fal.eſt
datio

datio libertatis tacite hꝫ locū, vbi nō fuit expreſſa datio libertatis, ⁊ ideo vbi expreſſa eſt in diē vel ſub cōditione, vt ꝑ fideicōmiſſū amplius nō intelligat: ſic intelligo legem ꝑallegatam. ff de teſta. tu. l. q tutellā. §. j. ⁊ ff. de here. inſti. l. q̄ties. §. vlti. ⁊ l. q filio. §. j. dicit iſta litera: ſi ſeru⁹ ꝓpri⁹ iſtitut⁹ eſt heres liber, ⁊ heres neceſſari⁹ ſit i eadē cauſa, niſi erat heres neceſſari⁹ eſt q2 velit heres eſt. ff. ſi certū peta. l. eiꝰ q i ꝓuīcia ſi eadem cauſa nupſerat intelligo i eadm cauſa cum manere: ſi, nō exierat de domīno teſtatoris, q2 ſi exeat manumit: inter viuos poſt teſtamētū erit heres, ſi velit: q2 ⁊ ad hoc ꝙ ſit heres neceſſari⁹ opꝫ velit nolit ꝙ habeat libertatē quis eſt teſtamento et hereditatē, ſcilicet, qꝺ manumittatur poſtea inter viuos, ſi qñ in eadē cā nō manumiſerit ſi fuerit alienatus, acquiritur hereditas nouo dño ſed ſecus eſt in legato, vt ſeruo meo relinquo libertatē ⁊ legatū, alieno ſe ruū meū, nouo dño nō acquiritur legatū vt. ff. ꝺ adminiſtratione le. l. ſi ſeruo cum libertate manumiſſo. Queritur que eſt rō ꝙ hereditatem acquirit nouo domino, in quem alienatus eſt nō legatum: dicit gl. hec eſt rō, q2 in legato ſpectatur dies, quo fuerit manumiſſus, ſi cedit alicui: q2 non intelligebāt gl. ꝙ non fuit manumiſſus: dico ꝙ ꝺꝫ eſſe in gl. aut fuit manumiſſus. Sed queritur, an iſtud habeat veritatem pone: teſtator reliquit nudā ſeruo ſuo libertatem ⁊ fundū: deinde alienat eum, ⁊ libertatem adimit expreſſe, tunc eſt verum ꝙ ille, in quē eſt alienatus nō hꝫ legatū, ſed ſi libertas ñ eſſet ei adempta expreſſe non dicit q haberet legatum, vnde dicit ꝙ expreſſa ademptio libertatis nihil facit quoad libertatē, q2 ex hoc alienatur ſiue adimatur libertas expreſſe ſiue non adimit libertatem ſed quo ad legatum differt expſſe fuerit adēpta libertas vel ñ. ff. ꝺ adimen. lega. l. cū ſeruꝫ. lex illa q̄ꝫ allegat gl. ff. qñ dies lega. ce. l. ſi poſt. §. ſi eum ⁊ idem ꝺt de hoc poſſet dicere ꝙ illud ꝙ ſupponit falſiſſimū. vnde in eū q̄ꝫ eſt facta trāſit cōmodū legati, ſicut reſtitutiōis: vel ſubſtinēdo gl. reſpōdem⁹ ꝙ fortior eſt, ⁊ difficili⁹ expugnatur inſtitutio, q̄ꝫ legatum: vnde non mireris ſi per iſtā alienationem ſerui extinguitur legatū nō inſtituit. vnde dicit lex, ꝙ ſi legem tibi ⁊ factus es inimicus meus nō reuocatur inſtitutio, vt ff. ꝺ annuis le. l. iiij. in fine. ⁊ l. ex parte. Item nō eſt veriſimile ꝙ velit inſtitutionem annullari, alias. eſſet nulla. Et ſic nō eſt in legato, q2 ſi legatū non valebit, tñ inſtitutio valebit. nec propter hoc irritabitur. argu. ꝺ. ex qui. cau. ma. non poſ. §. j. ꝙ non eſt veriſimile quod aliquis velit decedere inteſtat⁹. ꝺt gl. dies cedendi legati. l. qꝺ cū manumiſſus ſit expectatur caſ⁹ legis, ad hoc alligat⁹ eſt ſeruo alieno lego fūdū, ꝺt lex ſi dies cedētis legati inuenit liber, erit ei⁹ legatū, ſi nō erit ei⁹ cuꝫ eſt ſeru⁹, ſed dicet lex allegata per gl. ff. quādo dies lega. cedit. l. ſi poſt. §. j. ſꝫ certe nihil facit ad hoc, ſi dicas ſic ſeruo meo lego fundū ſine libertate: deinde alieno eū: ⁊ q2 eſt in eo ſtatu in q̊ ei legari pōt, nō vꝫ legatū, Sꝫ pone videtur reuocari libertas dico ergo, vbi ego lego ſeruo meo cū libertate, iſta cōnexa, libertas ⁊ legatū, q2 ſine libertate nō valeret legatū i legato vt habeat efficaciā inſpiciendū eſt, dies cedentis legati ⁊ ſi dies le. ce. nō inuenitur liber in teſtō, quādo nō eſt alienatus: ergo nō inuenitur verum illud cum quo connexitatem habet legatum. ⁊ ideo inutile eſt legatum.

1 ☞ Seruus qui habet verum dominum. poteſt inſtitui, ſimiliter ⁊ qui habet fictum dominum.

Seruus autem alienus ⁊c. Seru⁹ qui hꝫ verum dominum poteſt inſtitui, ſimiliter ⁊ qui hꝫ fictuꝫ dñm ſcꝫ hereditatem, q2 herditatem, q2 hereditas repreſentat perſonaꝫ defuncti heredis: ſed q2 hic glo. ſoluit infor mōſtria: ꝙ in legatis ſpectatur dies ceſſionis, in hereditate dies adiectiōis: queritur, quare hoc eſt. Itē ſi ſeru⁹ hrs inſtituat exigit iuſſ⁹ dñi in poſ. ſufficit ratihabitio, vt. ff. de acq. here. l. ſi qs mihi bona. §. iuſſuꝫ. in bo. poſ. ſufficit ratihabitio dñi, vt. C. qui. admit. ad bo. poſ. l. fi. Item in bo. poſ. vel hereditate. exigitur voluntas ſequens vel ꝑcedens ipſius ſerui in fideic. here. non exigitur cōſenſus ipſi⁹ ſerui, vt eſt de here. inſti. l. cū proponas. ⁊. ff. ad Trebel. l. ſeruo inuito. §. j. in omnibus iſtis queritur cauſa quare.

1 ☞ Inſtitutio non valet, ſi quis in teſtamento inſtituit oēs homines de mundo.

2 Teſtator ſi dicat, ledo fundum: non valet legatum tanquam deriſoriū cum poſſet eſſe vnius digiti.

Et vnum hominem ⁊c. † Dicit. j. quod aliqs pōt inſtituere plures. Querit gl. ſi quis iſtituit oēs homines de mundo, an valeat inſtitutio: Dicit gl. ꝙ ſic: dicā per teſtamentum tale nō valebit, q2 deriſorium eſſet: alibi reperio ꝙ ſi Teſtator legat fūdum, non valebit legatum: quia deriſoriū eſt, quia poteſt eſſe vnius digiti: vt. ff. de iure do. l. cū poſt diuortiū. §. gene. quare illa ⁊ hic ita erit. Item q2 impoſſibile eſſet quod haberet effectum.

Hereditas. Diuiditur aūt hereditas in duodecim vncias regulariter ⁊ partes hrditatis habēt iſta nomina ſemis, ſextās, ſextus, quadrās, triēs. Et dī gl. ſuper illo per partes, ꝙ illa quatuor nomina q̄ ꝑcedūt nō denominaꝫ a numero vnciarū, ſed quātitate in qua ſe habēt reſpectu aſſis totius hrditatis, q2 ſextūs dicitur vncia ⁊ dimidia, ⁊ ſic eſt dimidia quadrātis, ſꝫ quadrās ꝯtinet tres vncias ⁊ quadrās eſt dimidia ſemis ⁊ ſemis eſt dimidia aſſis: ergo ē octaua pars aſſis ſi ergo eſt q̄rta pars diceretur quadrās nō ſextus: vñ verū eſt qꝺ eſt quarta pars q2 octies ſumpto reddit ſuuꝫ totum, ſed non eſt quarta pars reſpectu aſſis, vñ nō dicitur a quotitate reſpectu aſſis ſed ꝺr numero vnciarum, verum eſt alio reſpectu ſe hꝫ in quotitate ꝺr ad aliud quod cōtinet illud ⁊ dimidia eius: ſicut ſe habēt in q̊titate ſex ad quatuor ſic ſe habēt in q̊titate ad vnciam, ſꝫ q̊ ad aſſem ſic dicit gl. hoc falſiſſimum eſt de alijs tribus ſequentibus ſextās quadrās, triens: ꝙ ſe habēt in quotitate, ꝺr aſſis q̊ non dicantur a numero vnciaꝝ, vnde veꝝ eſt. dicit gl. ſemis dicitur. Et numero vnciaꝝ ⁊ falſum eſt: ſiue in quotitate reſpectu aſſis verum eſt, qꝺ cōtinet ſex vncias, ſꝫ dicitur dimidia aſſis: ⁊ hoc de ſemiſſe eſt indubitabile veruꝫ quod a quotitate dicitur aſſis reſpectu aſſis.

Si non totus aſſis ⁊c. Ibi dicitur qꝺ ſi inſtituā vnū i ſex vnci. aliū in ſex, ⁊ ſic impletur, eſt totus aſſis: ſi iſtituā tertiū ſine parte, videtur ille terti⁹ eſſe inſtitutus in vno ſpōdio. Et ſi i media parte hereditatis, ⁊ ſi ſit cōpletū diſpōdiū, q2 vnus ſit inſtitutus in dudeciꝫ vncijs, ali⁹ in duodecim, ⁊ terti⁹ ſine parte, ſit trāſit⁹ ad diſpōdiū vt i tertia parte hrdtatis videat iſte terti⁹ inſtitutus, q2 inſtitus eſt ſine parte, vt ꝺt litera i ver. idē: q2 erit ſi diſpōdiū expletū ſit: ſed ꝯ hoc arg. ff. eo. l. quod Sabinus vbi ꝺr quod expleto diſpondio non ſit trāſitus ad diſpondium: ſed lex illa cōcordat, ſi recte intelligatur. Item opponitur inſtituo quēdā in octo vncijs, aliū in ſex. tertiū ſine parte: videtur iſte tertius ſine parte inſtitutus in quinq; vncijs: vcꝫ in eo qꝺ de diſpondio de hoc dicit litera noſtra ver. ſi plures vncie ⁊c. Et ad literā opponiꝫ ꝺ. l. ff. eo. l. ex vncijs, ſed dico qꝺ cōcordat, q2 tm̄ valēt quinque de decem, quātum decem de viginti. Sed opponitur: ꝺt lex, teſtator legat mihi fūdū: deinde tibi dimidiū fundi: videtur retrāſire ad diſpōdium: certe non imo videtur tm̄ ademiſſe mihi vñ tu habebis dimidiā ⁊ ego aliā. vñ oppo. ꝺ. l. C. de leg. cum qꝺ. dico quod teſtm̄ hoc dimiſſis nō vſque ad diſpōdium: ⁊ poſtea inſtituit ſine parte: ⁊ ideo inſtitutus ſine parte hꝫ quod deeſt ꝺ diſpondio: ſi ibi legauit cuidā fundum poſtea alij dimidiā: ſi poſtea legaſſet alicui ſine parte cōcordaret, quod lex illa eſſet iſti ꝯria: ſed lex illa non habet tot adiectiones mihi legauit vnuꝫ funduꝫ ⁊ alij dimidiam ſed poſtea inſtituit aliquem ſine parte, vnde non eſt iſti cōtraria. Doctores diſtingunt ita: aut conſtat quod voluit recedere aſſem ⁊ habet locum lex iſto ſi conſtat quod non vel dubium eſt ⁊ habet locum l. contraria.

1 ☞ Inſtitutio in diem certam, ⁊ ex die facta non valet, ⁊ quare.

2 Heres an poſſit inſtitui ſub conditione.

3 Inſtitutio hec, inſtituo cum morieris, an valeat:

Heres ⁊ pure. In hoc determinatur de mō inſtituendi, ꝺt litera, inſtitutio in diem certā facta vel ex die, nō vꝫ vſq; tunc, valeat vel ex tunc, ſed ſtatiꝫ
1 vꝫ talis adiectio ꝓ nulla habetur. † Sed que eſt cauſa qꝺ diem ⁊ ex die non poteſt fieri reſtitutio: dominus domini mei dicebat rō eſt: q2 qui ſemel eſt heres ſemper preſumitur eſſe heres. Et ideo ad diē nō pōt fieri quod deſinat poſt diē, hic eſt bōa rō q2 nō in diē: ſed quare nō ex die dicebat ipſe ſimile eſt de re ⁊ tpe: aliquis ꝓ parte: alquis ꝓ parte bonoꝝ nō pōt decedere teſtat⁹ pro parte: non ergo ſic erit in tpe ꝙ ꝓ parte tpis inteſtatus ⁊ ꝓ par-
2 te teſtatus decedere non potuit. † Sed opponitur nonne heres pōt inſtitui ſub cōditione: ⁊ ſic pōt impleri tarde cōditio ⁊ ſic ꝓ parte tpis ⁊ erit ⁊ non erit heres: qui inſtitutus eſt dicebat ipſe conditio quantuncunque tarde impleatur fingitur retro fuiſſe impleta: ſed iſtam fictionem non habemus quando ex die eſt inſtitutus vt dies paſche trahaꝫ ad diē hodiernā ⁊ ꝓ ſua ſententia inducebat. ff. de peri. ⁊ cōmo. rei vend. ꝙ ſi pendente. ⁊ ꝙ ſimile ſit de ⁊ tpe habes. ff. eod. l. poteſt. Querit gl. ego inſtituo te cum morieris antequam ſit heres. glo. dicit ꝙ ſic per l. in eadē l. extraneum. vnde qñ certum eſt inſtitutum extiturum heredem nō ſuſpenditur inſtituto viuo ſtatiꝫ eſt heres. ⁊ certū eſt ſic inſtitutū ſꝫ cū ipſe morieꝫ extiturū heredē q2 viuēs morieꝫ. ⁊ ideo ꝓ nō adiecta habebitur, ⁊ ad. l. C. eo. l. extraneum. dico quod teſtator inſtituit heredē, cum alquis extraneus morietur, nō cū ipſe heres

moreretur: hoc verum eſt q Azo in ſumma illius tituli, de heredibus iſtitu. dicit: q hec inſtitutio, † inſtituo, cum morieris, valet, & ſuſpēditur inſtitutio: ſed hoc eſt in contrariū, ſi expectatur cōditio illa q ipſe moreretur vt heres eſſet. certe nō moritur donec ī vltimo inſtāti nō poſſet eſſe heres, quia nec ille cū mortuo ſit ſimilis vt. C. de teſt. l. iubemus. circa principium. ideo ſub illa cōditione, cum morieris nō pot quis inſtitui. Azo defēdit opinio. ſuā: & dicit, non intelligo cum morieris ita ſtricte, ſed intelligitur aliquē mori ſecundum opinionem vulgi, ſcz cum eſt in lecto mortali. Et ſi poſtea moriat per quinque dies vulgus tamen dicit moritur, & planū tunc eſt quod habēt voluntatē & deliberare pōt: & iā adire: & j. dicit & ille, intelligo q poſſet quis inſtitui ſub illa cōditione, cū moritur, & q ſic intelligatur mori, vulgus intelligit: adducit leg. ff. de fun. inſtructo inſtrumento legato. l. cum de lanionis. §. aſinam. tamen primum credo verius.

1 ☞ Impoſſibilitas multiplex.
2 Impoſſibilitas facti vel perplexitatis, quando vitiat legatum.
3 Impoſſibilitas iuris vel nature quando vitiet inſtitutionē & legatum.

1 **Impoſſibilis.** † Diſtinguit gl. de impoſſibili conditiōe, vñ dicit gl. eſt quedā impoſſibilitas facti. vt. ff. de ſta. li. l. cum hrs dico q nulla eſt impoſſibilitas facti, ſed difficultas: & de tali loqiur lex illa. Itē alia ē impoſſi-
a litas propter perplexitatē dt gl. de cōdi. inſt. l. ſi Titius dicat teſtator ſic Titi⁹ hrs eſto: q vtrūque videt inſtitut⁹ ſub conditione. ſi aliter hrs erit. Sed cōditio an implēda ē: vt ff. de cōdi. & demō. l. ſi heredi. & ſic ſi quereretur q vn⁹ eſſet heres ante aliū, & ecōtra q eſt impoſſibile: & hec eſt impoſſibilitas perplexitatis: & de iſta propter perplexitatē. ff. de ver. obl. Titi⁹. falſiſſimum eſt, q iſta ſit
2 perplexitas, poſſunt dari vtrique vel neutri: † & perplexitas, eſt quando preponuntur duo quorū vnū dari, & alteri dato cōtingit incōueniens, vnde quando ſe patiuntur nulla eſt perplexitas: dicit igit
3 hic gl. † q impoſſibilitas facti vel perplexitatis vitiat legatū nō impoſſibilitas iuris vel nature: vnde videtur q impoſſibilitas iuris vel nature: vitiat inſtitutionē & legatū. j. de l. §. vltimo. ſoluit gl. i. §. alias. quia cōd. impoſſibilis impoſſibili. iuris vel nature quando eſt adiecta perſona honorati, ſcz heredis: quia conditio ſue inſtitutiōis eſt impoſſibilis, & tunc nō vitiat, vt hic, ſi ī perſonā honorati vt legatū vitiat, vt hic dico, q ſi ne adiciatur ī perſona honorati vel honorātis, habentur pro nō adiecta, & valet inſtitutio vel legatum, vt hic: ſed ſec⁹ etſi preceſſerit preceptum impoſſibile, verbi gratia: dixit teſtator hrs eſto: mihi volo q aſcendas celum: ecce impoſſibilitas nature, vel q cōtrahas matrimoniū cum ſorore tuo ecce impoſſibilitas iuris, & ſi hoc non feceris, ego lego tali decem de tali legato loquitur lex cōtraria, & ſi aduertas non eſt legatum ſub cōditione impoſſibili ſed ſub neceſſaria vnde non meruit ſignari pro contraria,

ADDITIO.

a ☙ Impoſſibilitas propter &c. Adde quando impoſſibilitas ratione perplexitatis habeat vitiare. Bar. in. l. j. ff. de cōditio. inſtitutionū. Et illud dicitur impoſſibile q de iure cōcedi nō poteſt. Bar. ī l. ſi duas. §. grammatici. ff. de excu. tuto. aduerte tamen pro ampliori declaratiōe quatuor eſſe ſpecies impoſſibilitatis, vt lati⁹ p Bar. in d. l. j. de cōdi. inſtit. vide domi. Iaſ. in l. ſi mihi. §. ſi quis ſeruos ff. de leg. primo, vbi dicit quod impoſſibilitas preſtatiōis vitiat legatum. Et q illud quod nō pōt fieri de iure cēſeatur impoſſibile vide eundem d. Iaſ. in. l. quidam cum filium. col. vij. verſi. tenendo tamen, in iiij. lectu. ff. de verborū. obligationi. vbi dicit q impoſſibilitas nō ſolum de natura ſed etiam de iure dr. l. generaliter. ff. de verborum obligatio. gl. in. d. l. j. & ibi doc. ff de condit. inſti.

1 **Si plures conditiones.** † Ibi dr q ſi plures cōditiones ſint abſcripte inſtitutioni, cōditionib⁹ eſt parendū, ſuper illo ver. oīb⁹ parendū. hz gl. diabolicam, vbi dt qd ſi cōditiones ſunt plures caſuales cōiuncte ſufficiat primam cōſiſtere. ff. de cōdic. inſer. l. ſi plures cōditiōes. dico quod iſte ſunt plures cōditiōes copulatiue adiecte: vbi te iſtit. vel, tibi lego. ſi feceris: & ſi feceris hoc dico īdiſtincte qd debēt ambe adimpleri: dicā tibi q ſpiritu mouetur gl. & hic ſecundum qd eſt in litera. inſtitutiōibus: quia intelligas gl. de plurib⁹ inſtitutiōib⁹: quia dicit teſtator: iſtituo te. ſi nauis ex Aſia venerit: & in alia parte dicit. ſi Titius factus fuerit cōſul: ſz dico in exemplo iſto, ſi ita ſeparatum nō diſtinguendū imo indiſtincte vltima eſt implenda ſicut in legatis. ff. de cōdi. & demon. l. j. q traditū dt tex. q ſi ſunt plures cōditiōes. vltima ſufficit alteri obtēperare, vt hic, ſimiliter dicit gl. dicas q verum eſt quia ſufficit vnam impleri ſi ſint plures in nō faciendo inſtitutinez: ſi non feceris hoc, aut non feceris hoc, debet eſſe vtrumque non factum vt ff. de verb. obli. l. ſi qui ſtipul. ſi fiat ſic diſtinctio prepoſitionis dico q non dz vtrūque ad impleri indiſtincte, ſiue conſiſtat in faciendo vel in non faciendo affirmatiue vel negatiue, nec ſufficit alterū propter iſtam theoricā: habes difficilē legē ff. de reb⁹ dubiis. l. ſi quis ducenta. §. vtrū. Aliud eſt dicere q ſit diſiunctio inter terminos ſic ſi nō dederis Stichū aut Pāphilū, promittis mihi decem: quia tunc totum ē diſiunctum Et ſi feceris alterum quia dederis Stichum non committitur ſtipulatio, vñ ſufficit alteri impleri, ſed ſi ſic dicam, vt ſit diſiūctum interpoſitiones nō inter terminos ſi non dederis Stichum tantum, aut ſi non dederis Pamphilum. promittis mihi decem: ſi dederis Stichum cū contra eſt obligatio legis ergo oportet vtrumque dari vt nō cōmittatur ſtipulatio nam primo caſu ſit diſiunctio inter termios vnde dicit l. illa deficit quia aliud eſt dicere, ſi nō dederis Stichū aut ſi non dederis Pamphilum, promittis mihi decem: & aliud aut ſi quid horum nō dederis, promittis mihi decem: vt in l. pe alleg. ff. de rebus dubiis. l. ſi quis ducenta. §. vtrum.

De vulgari ſubſtititione. Rub.

1 ☞ Subſtitutio eſt inſtitutio, & ibi exemplicat.
2 Subſtitutus vulgariter pluribus nouiſſimo loco poteſt ſubſtituere ſeruum, & ille non poteſt deficere.
3 Subſtitutio de ſeruo poteſt fieri in ſecundo gradu.

1 **Poteſt autem quis.** Dicit gl. ſupradictum eſt de primis inſtitutionibus. † Unde ſubſtitutio: eſt inſtitutio. vnde ſi dicam: ſic inſtituo Titium ſi nauis ex aſia venerit. deinde dico: & ſi nauis nō venerit Seius heres eſto. Scđa de Seio eſt inſtitutio: ſed idem eſſet dicere, Titius heres eſto. Et ſic per iſta verba inſtituo Titium ſi nauis ex Aſia venerit &c poſſunt intelligi due inſtitutiones in eodem gradu, vel inſtitutio & ſubſtō, cum dicitur: Titiū inſtituo ſi nauis ex Aſia venerit &c. Inſtitutus ſol⁹ & nō ſubſtitutus pēdēte conditione, ſimul nō admittet ad bo poſ. ſecun. tabulas. l. j. §. j. gradu. ſz ſi intelligerent ambo inſti. pendēte conditione ambo ſimul. non admitteni ad
2 bon. poſ. ſecundum tab. vnde curremus ad mētē defuncti. † Dicit litera teſtator poteſt pluribus vul. ſubſtituere. vñ pt. dicere. Titiū heredē inſtituo: & ſi Titius nō erit Seius heres erit: ſi Sei⁹ heres nō erit, Meui⁹ eſto heres. nouiſſimo loco pt ſubſtitu. ſeruū & ille nō pt deficere: illi vero bene pñt nō eſſe hredes iſte velit no-
3 lit erit hrs dt igit gl. ſup illo verbo nouiſſimo, ſcz vltimo. † Unde querit nō quid in ſcđo gradu. poſſet fieri ſubſtō de ſeruo hoc mō: dt teſtator Titium heredē inſtituo, & ſi Titi⁹ mihi hrs non erit, ſeruū ei ſubſtituo: & ſi ſeruus meus heres nō erit, Seium ei ſubſtituo dt gl. q hoc nō pōt fieri: & licet arguat ſic qd impoſſibile eſt geri neceſſe eſt nō fieri. Si enim eſſet ſubſtō facta ſeruo ſub cōditiōe impoſſibili, quia ſeru⁹ velit nolit eſt heres, cū igit ſubſtituit dicendo, ſi ſeruus meus heres nō erit, Seium ſubſtituo. ecce conditio impoſſibilis, quia velit nolit eſt heres infra. de heredū qualitate & differētia. §. j. Et ſic īpoſſibile eſt admitti ſubſtitutū: vt C. de īmpube. & ali. ſub. l. poſt aditā. Dico quod falſum eſt, & qd pōt ſubſtitui ſeruo, vñ rationē gl. impedit dupliciter, quia & de facto & de iure. de facto ſic. Pone ſeru⁹ ſubſtitutus in primo puta Titio & iſti ſeruo ſubſtitutus eſt tertius, puta Seius. Et ſi ſeruus me⁹ heres nō erit. Seius heres eſto. Pone, ſeruus morit anteq̄ repudiat primus deinde repudiat primus cōſtat qd tertius, ſcz Seius q erat ſeruo inſtitutus admittet: quia fuit ſubſtitutus ſub iſta cōditione, & ſi ſeru⁹ meus hrs nō erit, Seius heres eſto. Et planū eſt quod cōditio illa ſub qua nō admittit iſte tertius, nō eſt impleta qd ſeruus heres nō fuit. hec eſt via facti p quā impedio gl. & eius rationē. ecce via iuris, & quia ſi ſibi videnť, ſeru⁹ poſſet repudiare nā verum eſt quod dominus, ſcz teſtator poſſet eū facere heredē vellet nollet ipſe ſeruus. ſed p illa verba: ſi heres nō erit. Seius heres eſto videtur cōmittere in volūtate ſua ſit heres vel nō. ff. de heredibus inſtituēdis. l. iā dubitari. Bartolus. Sequit in litera ver. vel inuicē, &c. l. cū ver. & ſi ex diſparib⁹ qd ſint tres inſtituti: ex diuerſis partib⁹. vn⁹ ī ſex vnciis. ali⁹ ī quatuor. terti⁹ in duabus & iſti duo qui ſunt inſtituti. vnus in quatuor. alter in duab⁹. ſubſtituat tertio inſtituto in ſex. & ille moriatur anteq̄ ſit heres. duo ſubſtituti ex quo nō fuerunt expreſſe in poſitione in ſuis ſubſtitutionibus. venient in diſpiciēdo portiones ſuarum inſtitutionum: vnus inſtitutus in quatuor, habebit de illis ſex quatuor, et inſtitutus in duabus habebit illas duas.

1 ☞ Subſtitutus vulgariter vbi admittitur: an ad omnia illa admittitur ad que poterat admitti ille cui fuit ſubſtitutus.
Et quid in pupil. ſubſtitutione.
2 Inſtitutus ſub cōditiōe regulariter nō tranſmittit ad heredem.

Inſtitutus

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN